

GENERAL EISENHOWER (v sredji), ki je določen za vrhovnega poveljnika zavezniške druge fronte, je bil nedavno v Washingtonu na obisku, in potem pri Churchillu, da se domeni o zadnjih podrobnostih za invazijo v Evropo. Na desni je general George C. Marshall, in na levi neki vojaški veščak, s katerim sta bila v posmenku na konferenci v Kairu.

Vatikan bo v tej vojni posebno na vplivu izgubil

RUSIJA, KI JO JE PAPEŽ NAJBOLJ NAPADAL, PRIDOBIVA, KLERIKALIZEM PA CELO V KATOLIŠKIH DEŽELAH IZGUBLJA UGLED. ZED DRŽAVE IN ANGLIJA RIMU NAJBOLJ V OPORO

Dne 16. januarja je Foreign Policy Association v Washingtonu, D. C., objavila dobro natisnjeno poročilo o diplomaciji Vatikana in o nči kaj pride obetači o bodočnosti rimsко-katoliške hierarhije, ki je bila po svetu skozi stoletja država nad vsemi državami.

Katoliške države ob prvenstvu

Skozi do prejšnje in do te vojne so svetu prvačile katoliške države; druge — nekatoliške — so to vzele na znanje in priznavele Vatikan za nekako politično-cerkveno velesilo, ker jim je bilo to koristnejše kakor pa če jo bi zanikavale.

Nekoc je bil svet zgolj pod vplivom rimske hierarhije, in mnoge vlade, ki so kaj pomenile. Na primer, pokojna Avstro-Ogrska, nekdaj mogočna Španija, Francija, Italija, Portugalska, vsa latinska Amerika, Poljska itd.

V Nemčiji, v Angliji in v Zed. državah je imelo papežtvvo vedno velik vpliv. Se celo v carski Rusiji ni bil neznaten. Na Kitajskem, Japonskem in Turčiji so ga upoštevali.

Pod Mussolinijem se je dvignil v še večjo državno veličino. A sedaj pa se zdi — po mnenju pregleda omenjene družbe, da mu preti zaton nekdanje politične moči in slave.

Boj proti klerikalizmu v Italiji

Sherman S. Hayden od FPA razlaga, da je v Italiji proti klerikalizmu in papežtvu, vsled njegove ozke zvezze s fašizmom, sentiment tolkisen, da se po izgonu Nemcev lahko dogode ne le zatiranja duhovščine, pač pa morda še hujše stvari, kot so se v drugih državah, v katerih so revolucionarni pokreti udarili najprvo po reakcionarni cerkvi in privilegijski, ki jih je ščitila z gesli križa in vere.

Italija je sedaj pod zavezniški ščitniški katoliško deželjo in vzdružemo ji dinastijo in hierarhijo. A kadar naše in angleške cete odidejo — kaj potem?

S. S. Hayden meni, da za njen klerikalizem ne bo nič dobrega. Italija bo šla skozi socialno revolucijo, prežeta s svobodom i-

(Konec na 5. strani.)

Čemu zavezniški še vedno tolerirajo fašistične kriminalce v Italiji?

Poročalec čikaških Daily News William Stoneman piše v izdaji z dne 15. januarja iz Neaplja o intrigah in prizadevanjih "malega" Viktorja Emanuela ohraniti svoj prestol in Italijo savojski dinastiji.

Vzlic cenzuri je Stoneman dovolj jasno razložil, da se tega "kriminalnega kralja" vzdržuje edino s pomočjo ameriškega in angleškega varstva.

Jasno je, da je Viktor Emanuel izmed fašističnih kriminalcev eden največjih, pa ga vzlic temu podpiramo in protežiramo! Grof Sforza, ki ni nikakr rokalec, temveč le liberal in ob enem italijanski imperialist, in njegovi tovariši v Italiji te zavezniške politike ne morejo prebaviti. Ameriškim in angleškim zastopnikom v Italiji je Sforza dejal, da so dosedaj lahko uvideli položaj in spoznali, da sedanji kralj nima niti med ljudstvom v južni Italiji prav nobene zaslombe. Ne on, ne njegovi kriminalni tovariši ne bi mogli obstati razen s toleriranjem in varstvom zavezniške okupacijske oblasti, ki jih ščiti. Sforza je nazval kralja in njegovo družbo za skupino lažnjivcev, izdajalcev in kriminalcev, s katerimi pošteno ljudstvo ne bo sklenilo prav nikakršnega kompromisa.

Ko so ameriški časnikarji Sforzo vprašali, kaj misli o eksekucijah v severni Italiji, v katerih je bil ob življenje tudi Mussolinijev zet grof Ciano, jim je odvrnil: "Tam fašistični kriminalci soj ubijajo koga izmed sebe, tu (v južni Italiji) pa se vsi svobodno gibljejo." K temu je dodal, da je to mnenje čul iz ust navadnega človeka iz ulice in tako je to misel tistega italijanskega naroda, ki jeupal, da se bo fašizma z zavezniško invazijo iznebil, pa mu leži na hrbtni kakor préj.

Vseeno, kriminalni kralj bo moral iti, pravi grof Sforza, to so ameriški in angleški okupacijski oblastniki že lahko spoznali. Vprašanje zanje je le, ali od zaveznikov okupirani del dobi demokratično upravo, ali naj se mu vzdržuje še dalje stari fašistični režim.

Italijanski demokrati v Ameriki, ki so se borili zoper Mussolinija še v času ko ga je Churchill na vse pretege hvalil, si ne obetajo od naše vnanje politike za demokracijo v Italiji: nič dobrega. A zanjo se, da ko bo Nemčija poražena, si bo italijansko ljudstvo samo vzelo besedo in počistilo s kriminalci, ki so ga pahnili v nesrečo.

Naciji odločno za počiščenje s Titom in njegovimi partizanskimi četami

Napori Titovih čet v oblegajočem ustanju Luke v Bosni so se — kot je bilo pricakovati — moralni končati z neuspehom. Vzrok je bil ne samo nemška premoč temveč pomanjanje muncije in moderne bojne opreme v Titovih četah, dočim imajo nacije vsega tega v izobilu.

Nemci so pred dobrim tednom poročali, da so vzeli tudi Titov glavni stan Jajce v Bosni, in pa redno druge postojanke partizanov v Hercegovini in Črni gori, njihove otroke in obrežne točke v Dalmaciji, in da so tudi Slovenci počistili partizanskih oddelkov.

(Konec na 5. strani.)

Seveda je bilo v teh poročilih iz nemških virov veliko pretiravanja in bahavosti. Titove čete

so še na pozorišču in iz Švedske so poročali, da je Hitler Titovo armando priznal za legitimno bojujočo se silo, iz razloga, da bo ravnala z nemškimi ujetniki po mednarodnem pravu, in istotako Nemčija z ujetimi partizani.

Do letos so baje ujetnike pobili eni

kot drugi. Nemci so namreč z ujetimi partizani postopali kot

z zločinci, ki ropajo in more in

so vsele tega podvrženi takojšnji smrtni kazni. Nemška pro-

paganda je v svojem tisku in v

radiu partizane označevala za

Seveda je bilo v teh poročilih

iz nemških virov veliko pretiravanja in bahavosti. Titove čete

so še na pozorišču in iz Švedske

so poročali, da je Hitler Titovo

armando priznal za legitimno bojujočo se silo, iz razloga, da bo ravnala z nemškimi ujetniki po

mednarodnem pravu, in istotako

Nemčija z ujetimi partizani.

Do letos so baje ujetnike pobili eni

kot drugi. Nemci so namreč z ujetimi partizani postopali kot

z zločinci, ki ropajo in more in

so vsele tega podvrženi takojšnji smrtni kazni. Nemška pro-

paganda je v svojem tisku in v

radiu partizane označevala za

z morilski komunistične tolpe

in domačemu prebivalstvu v Jugoslaviji zabičevala, da mora takoj "uničiti" vsakega "komunističnega tolova", ki mu pride v roke.

V odgovor na te nacijske brutalnosti napram ujetnikom ni

Titovi osvobodilni vojski kazalo

drugega kot vračati zob za zob.

Ako je bilo poročilo o Hitlerjevem priznanju Tita za poveljnega legitimne armade resnično,

je to znamenje, da je moralno nemško poveljstvo odnehati s

pobijanjem ujetnikov.

Ameriška armada in mornarica izgubili nad 139,000 mož

Vojni in mornarični departement poročata, da značajo ameriške izgube na vseh bojiščih do konca minulega leta 139,752 mož.

Kopna armada je izgubila vsega skupaj 105,229 mož, izmed katerih je bilo 16,831 ubitih, 38,916 ranjenih, 24,067 pogrešanih in 25,415 ujetih.

Od dneva invazije v Italijo značajo ameriške izgube 18,119 mož; izmed teh je bilo 2,798 ubitih, 11,762 ranjenih in 3,559 pogrešanih.

Izgube ameriške vojne mornarice na vseh bojiščih značajo 34,528 mož, izmed teh 15,186 ubitih, 6,616 ranjenih, 8,429 pogrešanih in 4,292 ujetih.

Vsega skupaj je bilo ubitih do konca decembra 32,017 ameriških vojakov in mornarjev.

Naš skupno oboroženo silo se ceni na okrog enajst milijonov mož.

Dosej imajo v tej vojni največje izgube Nemčija, Rusija in Kitajska. Prvi dve sta izgubili vsaka po okrog šest milijonov mož in tudi Kitajska jih je izgubila več milijonov, vrh tega pa imajo Rusija in Kitajska velike izgube tudi med civilnim prebivalstvom, ki so nastale vsled invazije sovražnih armad.

Nemčija je izgubila tisoče civilnega prebivalstva vsled napadov angleških in ameriških letalcev na njena mesta, ki z rušenjem nemške industrije in nemških mest nadaljujejo.

Letos pa se je proti Rooseveltu obrnilo precej drugih unijskih vodij, in če so preroki v pravem, bo zamenjal glasov šel v republikanski tabor. Da li se to zgodi, je veliko odvisno, kdo bo kandidat republikanske stranke.

Dosedaj sta najbolj v ospredju izmed mnogih ambicioznih republikanskih politikov dva aspiranta: Wendell Willkie, in pa

newyorski govor Thomas E. Dewey. Slednji si je prizadeval

dobiti nominacijo že na zadnji republikanski konvenciji, pa je

Willkie zmagal.

Nagnjenje za spremembo vlade

Ako zmaga eden izmed teh dveh na letosnji juninski konvenciji, je verjetno, da bo dobil

oporo Ameriške delavske federacije — če ne odprt, pa prikrito, in prav gotovo je, da bo v agitaciji za republikanske kandidante spet na vso moč John L. Lewis.

Po čudnih potih se je dogodilo, da se je navdušenje za Rooseveltom med unijskim delavstvom zelo ohladilo, čeprav mu ga skuša Sidney Hillman, ki je eden izmed glavnih voditeljev v CIO, ohraniti.

Veliko si je Roosevelt sam krv, še več pa njegova stranka,

ki je postala v zadnjih par letih celo bolj reakcionarna kakor je republikanska, na jugu pa sploh

še nikoli bila ni drugega kot burbonska.

Insulti na unije iz obih taborov

Dasi dežujejo napadi na unije in obrekovanja iz republikanskega kot iz demokratskega tabora, se v uradih unij to bolj zameri demokratom, ker vračajo unjam za podporo v volilnih kampanjah z nevhaležnostjo, če ne izdajstvo.

Rooseveltu predlog za "draftanje" delavcev na prisilna dela

je dobil v unijah nasproten odmev in odsodil nič koliko. Se celo

tednik "Labor", politično glasilo železnicarjev, je predsednikov predlog označil za pot v za-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Demokrati z juga in FDR si odtujili delavsko gibanje

KDO DOBI NAKLONJENOST ORGANIZIRANIH DELAVCEV V PREDSEDNIŠKIH VOLITVAH?
NAPADI NA UNIJE ZNAMENJE POOSTRITVE RAZREDNEGA BOJA ČIM BO KONEC VOJNE

Ko je predsednik Roosevelt racije — če ne odprt, pa prikrto, in prav gotovo je, da bo v agitaciji za republikanske kandidante spet na vso moč John L. Lewis.

Po čudnih potih se je dogodilo, da se je navdušenje za Rooseveltom med unijskim delavstvom zelo ohladilo, čeprav mu ga skuša Sidney Hillman, ki je eden izmed glavnih voditeljev v CIO, ohraniti.

Veliko si je Roosevelt sam krv, še več pa njegova stranka, ki je postala v zadnjih par letih celo bolj reakcionarna kakor je republikanska, na jugu pa sploh

še nikoli bila ni drugega kot burbonska.

Insulti na unije iz obih taborov

Dasi dežujejo napadi na unije in obrekovanja iz republikanskega kot iz demokratskega tabora, se v uradih unij to bolj zameri demokratom, ker vračajo unjam za podporo v volilnih kampanjah z nevhaležnostjo, če ne izdajstvo.

Rooseveltu predlog za "draftanje" delavcev na prisilna dela

je dobil v unijah nasproten odmev in odsodil nič koliko. Se celo

tednik "Labor", politično glasilo železnicarjev, je predsednikov predlog označil za pot v za-

<p

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka po popoldne za priobčitev v stekilki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1904.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Čemu naj bi le delavci morali delati po ukazih, ne pa tudi delodajalc?

Včasi so nasprotniki socialističnega gibanja trdili, da ako zmagamo, bo to pomenilo v prvi vrsti zasluženje delavcev.

Na nesrečo te dežele smo socialisti še daleč od zmage.

Vendar pa je predsednik te republike, F. D. Roosevelt, kongresu predlagal, da naj sprejme zakon, ki bi delavce — recimo po našem, podrževal, ali socializiral.

Ta svoj predlog je FDR razglasil 11. januarja.

Vse unijs mu nasprotujejo.

Le čemu Roosevelt ne vžraja pri svojem prvotnem predlogu — "draftanju" kapitala? Pa dobčkov? In znižanja plač korporacijskih ravnateljev na \$25,000 čistega na leto.

Vse to je kongres zavrgel. Roosevelt ni več pritiskal nanj, pač pa se je odločil storiti kar je v njegovi moći za preprečenje stavki. Ne vpraša: "Čemu stavke?" Ampak zahteva le, da jih ne sme biti.

"Draftanje" delavcev on priporoča zato, ker smatra, da je v tej deželi še veliko ljudi, ki ne počno za svoje preživljjanje nicesar koristnega. To je res, ampak dotičniki so posestniki ameriških bogastev. Ako jih bo vladva primorala v službe, jih bo plačevala silno draga, kakor so dragi magnati, ki prejemajo na papirju od zvezne vlade le en dolar na leto, a v resnici so to ekonomski rojalisti, ki zajemajo iz vseh skled z največjo žlico.

Zagovorniki Rooseveltovega predloga za "draftanje" delavcev podpirajo, da velja tak zakon posebno v Sovjetski uniji. Ministrov zanj. Nobena ameriška unija ga ne odobrava. Ravn tako ne zagovarjam sličen zakon v Angliji, in ne takih postav v fašističnih deželah.

A kar se USSR tiče, tam delavci ne garajo za PRIVATNE dobitkarje, temveč le zase, za SVOJO državo!

Kakšna demokracija pa naj bo, če ti bodo lokalni "politični" v tvojem "draft boardu" ukazali, kam pojdi na delo, hoče noče, in te bo delodajalec navijal ne v prid zmage te dežele, ampak da ti ubije unijo in si nagromadi čimveč profita? Saj se že vrši! Ali naj sedaj sprememo še poseben zakon v tak namen? Roosevelt želi, da se bi vse ljudstvo v celoti uvrstilo v porivanje voza, ki naj nas pripelje v zmago. To je dobro. Ni pa pravilno, kakor pravita tudi William Green in Philip Murray, da naj bodo žrtve teh naprov samo tisti, ki so vsled svojega rojstva obsojeni delati za preživljjanje.

Tistim, ki ne delajo, je Roosevelt ob pričetku vstopa te dežele v vojno svetoval, da naj se zadovolje s plačo po \$25,000 čistega na leto.

Kongres mu je nasvet z zgrajanjem zavrgel.

Ko smo šli v borbo, je nam bilo zagotovljeno, da v tej vojni ne bo novih milijonarjev.

In kaj vidimo: bogastva imovitom se večajo, kajti milijarde, ki jih trošimo v borbi za poraženje sovražnika, se izteka največ k onim, ki jim je profit temeljni smoter.

Ko smo šli v vojno, oziroma bili napadeni, in še prej, je vladva obljudila "draftati" tudi kapital, ne samo fante in može.

Prisilna vojna služba je bila uvedena, a kapital pa je ostal svoboden, kakor od vsega početka v zgodbini te dežele. Sploh je sedaj svobodnejši kot kdaj prej.

A delavce — moške in ženske — pa naj se primora iti delati sedaj k temu, sedaj k onemu delodajalcu. Stavkanje se naj jim prepove, medzo se naj jim zamrzne. A profiti, ti pa naj se dvigajo nemoteno!

Ameriški kapitalizem deluje sebi v prid tako izborni, da se sam sebi čudi. Delavec je ničla. Če te boss potrebuje, garaj, ne izostajaj z dela. Čim pa se dogodi, da ni v tem ali onem podjetju saj za nekaj časa nič več pogojev za profit, pojdi k okencu, vzemi svoj zadnji ček, in si pomagaj kakor si moreš. "Bog s teboj," ti reče v slovo delovodja.

Ako bi ljudstvo, ki vse ustvarja z delom svojih rok in svojega umota, bi reklo: "Dobro, mi smo pri volji, da nas razpošljete na prisilne dela. Toda ne kot arrestante, pač pa v obrate, ki bodo NAŠI. Delali bomo za državo, ne za privatni profit. Borimo se zoper fašizem drugod, in zahtevamo, da se ga ne uvede za našim nrbtom."

Predsednik Roosevelt, ki je vsekakor največji glasnik protifašizmu, je storil usodno napako, ko je vrgel na ameriški proletariat pečat nezaupanja in se odločil predlagati kongresu, naj se ga prisilno podvrže industrialni in agrikulturni službi, kakor so vojaki primorani boriti se kjer jim je ukazano.

Vlada je nam, obljudila, da bomo v tej vojni vsi enako žrtvovali. Magnati o tem še nič ne vedo. Ne delajo, a žanjejo kot niso v toljki meri niti v prejšnji vojni. Delavci v Zed. državah, ki po priznanju vsega sveta produciranju kot še nikdar prej ne v tej ne v kaki drugi deželi, pa so obrekovani kot da ovirajo naše vojne napore. Nekaj je narobe in ta "narobe" je kapitalizem, ki se v Zed. državah utrijeva na kačun vojne, in ki po vojni obeta uvesti toljki reakcijo, kakršne še nismo nikdar imeli.

VOJNA NA PACIFIKU je sicer zelo obsenčena zaradi ogromne borbe na evropski vzhodni fronti, kjer se odločuje usoda sveta, a vendar je tudi na pacifičnih otokih vojna zares. Japonec se bo moral poraziti prav s takimi napori, s kakršnimi si prizadevamo Hitlerja spraviti na kolena. Gornje je sliko ameriških vojakov v bojih z Japonci na Tarawi.

Nekaj o tem in onem

Chicago, Ill.—V eni prejšnjih številk Proletarca sem čital imena odbornikov Slovenske osvobodilne fronte. Izmed njih osebno poznam samo Milet Klopčiča. Ko sem prišel do njegovega imena, sem se vanj zamislil, in odložil Proletarca. Rajše sem mislil na dneve, ko sem jih prebil z njim, kot pa da bi še daljebral tisto poročilo.

Osebno sem Mile Klopčiča prvič spoznal l. 1930, ko je SNP oziroma njen poseben izletniški urad aranžiral večji poset v stare domovino. Spoznal sem se z njim v Ljubljani, na prireditvi v Tivolskem parku. Naslednji dan je šel z nami ameriški izletnik vred v Dalmacijo.

V Dubrovniku je nam svetoval, da naj gremo naslednji dan pogledati staro Dubrovnik. Pristali smo in tako smo se zbrali proti večerji Mile Klopčič, Ivan Molek, Ignac Hainrichar in jaz. Korakamo po ozkih ulicah, kjer vabijo tuje, izložbe, naj kupijo to in ono. Mene pa je zanimal povsem rastlinstvo, ki ga tam ni v izobilju. Setajoč za drugimi sem se zazrl za mala ograjna vratia — in za njimi je bil vrt s krasnimi oleandri. Vse drugo je zadržal kamenit ograjni zid, kakih 12 čevljev visok. A za njim so se dvigali preko njega ta polna drevesa dišečega cvetja, ki so bili z listjem vred tako gosti, kot da v vrtu nadomeščajo streho.

V soboto 8. januarja sem se udeležil Sansovega shoda, ki se je vršil v dvorani SNPJ. Sklicala ga je Sansova čikaška podružnica. Glavna govornika sta bila L. Adamič, ki je predčital govor Josipa Vidmarja. Vidmar ga je naslovil narodu v svoji domovini in Adamič je njegovo poslano označil z zgodovinsko. Čital jo je približno 20 minut, potem jo je še po angleško razjasnil.

Meni se je Vidmarjev dokument zdel eden največjih, kar sem jih še slišal. Tako odkritosčen, brez zavajanja — podal je slike na dlan: Borimo se na življenje in smrt. Biti ali ne biti. In govor se je vršil sicer nekje na skritem kraju, a vendar na ne posrednem bojišču.

In čudno, tudi tega pogumnega rojaka, načelnika slovenske osvobodilne akcije prišteva reakcija k "diktatorjem". Toda kakšna reakcija? Sta namreč dve. Ena, ki ima delo v okupaciji, in druga, ki noče v napredku in zato napada tiste, ki ga zahtevajo.

Ampak glasniki naroda vžilc obema vzhajajo. Kresnice reakcije se pogrezajo v tem.

K streči je bil tisti kraj tudi — po ameriško rečeno — "beer garden". Naročili smo kot je običaj, vsak čašo piva, in se menili. Mile je dejal: "Dve leti sem služil tod v armadi, a danes sem bil prvič opozorjen na ta krasni vrt." Ozri se je proti Molku, in mu dejal: "Ali se ne bi na tem vrtu dalo prav imenitno fantazirati?"

Kdo je bil Mile Klopčič do te vojne in kakšna načela je zastopal, to je vam znano. Ko smo čitali, da je v odboru osvobodilne fronte, smo ob enem vedeli, da je ostal zvest svojim principom. Nevarno je to, ker on ima ženo in otroke. A prepršanje je le obveljalo. Redki so, ki si to upočitali, kadar so v stiski med seboj in svojim prepršanjem.

Ali ni to žalostno za nekatere napredne ameriške Slovence, ki rajše te ljudi v osvobodilni fronte, zato žanjejo, kot pa da jim bi dali priznanje, da je odločnost in hrabrost?

Trinast stoletje je bil slovenski narod v podjarmljenih in zasluženih. L. 1941 pa je dobil pogum in se uprl odločnejše, ko kdaj prej. Za geslo pa si je izbral, "smrt izdajalcem! Svoboda narodu!". Mnogim to ni všeč in bi radi ta odpor zatemnili. Ampak ljudje, ki so se uprli so rekel, "svoboda ali smrt!" Ce svobode ne bo, naj bo smrt.

Med Zed. državami in Jugoslavijo

slavijo je tisoči mij razdalje. Ampak med osvobodilno fronto in nekatерimi slovenskimi demokrati jo je pa toliko, kot razmeroma med zemljo in luno.

Razumem pomen besed svoboda, demokracija in diktatura. Kaj to pomeni? Well, kar se me ne tiče, sem rajše za diktatorski pomen demokracije, kakor pa za hlapčevanje v njenem imenu. Ob tem pa sem stodostotno že pre eno, ki so demokratična usmerjenja krstili z diktaturom. Ko to premislujem, si mislim, kako prikladno si lahko nekateri ljudi prilagode skebanje, da bi izgledali kot borce svobode, namesto to kar zares so.

Organizatorji kluba v posameznih naseljih: Frank Michalcic, Blaine; Florian Pishek, Neffs; Joseph Skoff, Barton; Frank Cerar, Bridgeport.

Seja je bila precej živahnata, da je tudi tej nagajalo slab (mrzlo) vreme.

V bodoče se bodo seje kluba vršile vsako tretjo nedeljo ob 10. dopoldne, namesto drugo nedeljo. Prosim članstvo, da to spremembo datuma upošteva.

Bodoča redna seja kluba bo v nedeljo 20. februarja ob 10. dopoldne.

Klub je v minulem letu izvršil mnogo dela, posebno če se vzame v upoštev razmere, v katršnih smo. Precej tega posla je bilo v korist Proletarca, dalje pri razpečavanju Majskega glasila in Am. družinskega koledarja. Upajmo, da bomo v tem letu mogli storiti za te naše publikacije še priljubo več.

V tajništvu kluba št. 11 JSZ nastopam sedaj osemnajsto leto. Vso to dobo sem storil zanj kolikor so mi dopuščale moje sposobnosti in čas. Torej vse, kar je bilo v moji moći.

Mislil sem (lahko bi rekal, "pričakoval sem"), da bo letos prevezel ta posel kdo drugi. A če niso mogoče, in aki ni nikogar, ki bi to delo hotel prevzeti, nu, teda veš, da moraš ostati na svojem mestu. Naša stvar mora napredovati. Ne moreš se vvesti in mirovati, če veš, da je treba praznino nekje izpopolniti in zato delamo v klubih in v družtvih in kjer pač mogoče za dobro delavsko stvar.

Zadnji govor na tem shodu je bil Etnin Kristan. Bil je kratek, a toliko bolj poetičen. Z malo besedami je zelo veliko povedel. Ko je končal, mu je predsednik zborovanja V. Cainkar želel predvsem to, da bi (E. K.) dočakal osvoboditev svojega odjemalcev. Bili so mu zvesti čitali.

Ameriški družinski koledar nam ni šel še nobenkrat tako gladko izpod rok kakor letos. Vendar pa tisti, ki gredo od hiše do hiše z njim, čezdaj bolj čutijo redčenje vrst njegovih odjemalcev. Bili so mu zvesti čitali — a sedaj izgine ta, sedaj drugi in jih tako zaporedoma vrstimo med pokojnike, ki so ne nadomestljivi. Namreč saj kar se slovenskega tiska tiče. Njihni otroci, večinoma že odrasleni in poročeni, ne umejo čitati slovensko, čeprav so ponosni na svoj rod.

Vendar pa je bilo razpečavanje letošnjega letnika Am. družinskega koledarja v tako majavi pred letom velik uspeh.

Star pregovor je, da se prijatelje spozna v nesreči Dokler jih ne potrebuje, so ti vsi prijazni. Tako je tudi z narodom, posebnih s slovenskim, ki se mu s frazami prilijevajo vsekrižem, a sedaj pa je spoznal, kdo je z njim in kdo proti.

O Napoleonu pravijo, da je neko dejal, kako da na svetu prevladujejo le dve stvari: meč, in pa vera v svobodo ter pogum v borbi zanj.

John Chamazar,

OBCNI ZBOR SDC

Chicago, Ill.—V soboto 29. januarja bo na 2301 So. Lawndale Ave. občni zbor korporacije Slovenskega delavskega centra (Slovene Labor Center), na kateri bo izvoljen nov direktorij in podana bodo poročila odbornikov o poslovanju v minulem letu. Vsi delničarji in zastopniki društev, ter članji kluba št. 1 J. S. Z. so vabljeni, da se tega zborovanja udeleže polnoštevno.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, Ohio. — Ker je bilo na dan decembarske seje kluba št. 11 JSZ zelo slabo vreme, smo vložile odbora odložili na januarsko sejo. Na nji so bili izvoljeni slednji: Joseph Snay, tajnik-blagajnik in glavni organizator; John Vitez, zapisnik nadzornika, Frank Matko in Joseph Skoff.

Razumem pomen besed svoboda, demokracija in diktatura. Kaj to pomeni? Well, kar se me ne tiče, sem rajše za diktatorski pomen demokracije, kakor pa za hlapčevanje v njenem imenu. Ob tem pa sem stodostotno že pre eno, ki so demokratična usmerjenja krstili z diktaturom. Ko to premislujem, si mislim, kako prikladno si lahko nekateri ljudi prilagode skebanje, da bi izgledali kot borce svobode, namesto to kar zares so.

Organizatorji kluba v posameznih naseljih: Frank Michalcic, Blaine; Florian Pishek, Neffs; Joseph Skoff, Barton; Frank Cerar, Bridgeport.

Seja je bila precej živahnata, da je tudi tej nagajalo slab (mrzlo) vreme.</p

POVESTNI DEL

RUDOLF KRÉSAL:

NOČ NA POSTAJI

Dolgo je že, kar je vso postajo zajel mir. Tiha noč pokriva in svet krog nje, ki je potopljena v rahlo meglo. Tu pa tam se blešče tiri ob slabici luči postajnih svetiljek, ki jih obletavajo roji komarjev. Nad tiri se premika majhna, medlornamena luč. Od časa do časa se splazi mimo kake svetiljke lena senca. Progosti čuvaj hodi med tiri. Kdaj pa kdaj se ustavi. Pogleda krog sebe, pogleda tir pred seboj, prevrže kretino in jo spet naravnava v prejšnji položaj. Da bo vse prav. Da se kaj ne prijeti. Potem gre počasi, previdno dalje. Tako pride do konca postaje. Pogled mu obvisi na visokih signalnih stebrih. Trenutek gleda v zeleni in rdeče luči. Potem pa gre spet dalje. Ven, na odprtjo proga, če je vse prav, da se kaj ne prijeti.

Ure teko počasi. V mračno razsvetljeno prometno pisarno gleda skozi visoka okna tema. Kdaj zasine jutro? Kazalci na uru se ne premaknejo. Tako počasi in turobno tiktaka, kakor da bi v sosednji sobi kdo umiral. Prometnik, ki opravlja nočno službo, časih prisluhne. Misel, da bi v čakanici mogel kdo umirati, mu je noco tako čudno tuja. En sam potnik čaka. In ta edini potnik naj bi umiral? Spal bi rad. Najbrže leži na klopi in se težko obrača. Od časa do časa je čuti težek, dolg vzduh. Klop škrplje. Potnik se obrača zdaj na to, zdaj na ono stran. Ne more zaspiti. Morda pride njegov vlak šele zjutraj. Morda šele poldne. Bog ve, kam je namejen? In v čakanici je poleg vsega še takoj temno. Skoro polnoma tema je. Prometni uradnik bi časih rad stopil tja, k potniku in ga kaj vprašal. Čas bi hitreje tekel. Pa ne sme. In potnik je tako spoštljiv. Človek bi mislil, da ga je strah tiste uradne rdeče čepice. Le ko bi se čas hotel premakniti. Povsod je dolga jesenska noč. Semintja zaživila veter.

Ura je odbila šele eno po polnoči. Brzjavnik in prometnik sta kakor zdramljena, z zaspanimi očmi pogledala kvišku. Pogled je obema ušel na veliko stensko uro. Nepremično sta zrila v belo ploščo ure, izza katere je še prihajalo umirajoče brne, zvenecēga peresa.

Sole ena ura.

Kaj ne verjameta, da je šele ena? ...

Trudno sta spet pobesila glas in vsak nad svoje delo.

Brzjavnik se je zastrmeli v bežeci brzjavni trak in pričel prepisovati brzjavne znake.

Prometnik se je za trenutek zamislil in potem pričel listati po velikem dnevnem zapisniku.

Njegove oči so mrzle, svetuje. Ničesar ne povedo. V njih je nekaj kakor strah. Morda pričakovanje. Le kako, da se se ni prividal pričakovati? Njegovi lasje so na sencih že sivi. Obraz je ostarel in trd, strogi. V njem je nekaj neizprosnega, ukazuje.

"Ali je vse v redu?" je prometnik vprašal brzjavnika.

"Vse!"

Prometnik je snel s kljuke svojo rdečo čepico, z mize belo razsvetljeno svetiljko in se napotil k vratom.

"Ko pride vlak, dajte prihodnji postaji signal", je dejal še in odšel na tire, da pospremi vlak.

— Proga je prosta.

Tiho je. Skoro vse tiho je. Tako tiho, kakor more biti tiho le na postaji po polnoči. Od zunaj prihaja nekam piskavo sopenje lokomotive, ki vse bolj pojema. Ogenj v njej ugaša! V pisarni pa ropočejo čudno trepetajoče brzjavni stroji. In na steni glasno tiktaka ura. Pa ljudem se zdi, da je vse tiho, vse izumirače.

O, saj ni tako hudo tiho. Za enega ni nikoli tiho. Kakor turbona, neskončno dolga, večno enaka pesem pojo brzjavniku brzjavni stroji. Zanj ni nikoli miru, on se ne sme nikoli zamisliti. In časih, kadar se mu oči utrudijo, ko mu težke veke pada same od sebe vklip in mu od napora nabreknejo žile na čelu in vratu, tedaj samo posluša, lovi pretrgane, neenake udarce kladeve in piše. Trak pa beži iz stroja in se zvija na mizi kaktenka, ozka, bela kača. O, kaj, če presliši točko, črto, če napačno dojamemo to čudno pesem? Ako zaspis, zadremile samo za trenutek? Pa majhni, svetli stroji ropočejo tako mirno in rahločutno, le časih prehitajoče in rezko, kakor bi hoteli od časa do časa koga dramati. Beli trakovi pa beži iz njih kakor lahke nočne sanje. In brzjavnik hodi od stroja do stroja. Bere in piše zdaj pri tem zdaj pri onem. Vsak mu ima kaj povediti. Časih pa prime sam za ročaj odajne tipke. Tedaj je v pisarni vse glasno, polno majhnega, sekljajočega trušča, kakor da bi v zraku vršelo kaj rezkega. Brzjav hiti boge kam.

Tako dolga noč.

II.

"Če pol ure pride brzjavlik," je prometnik izpregovoril kakor iz sna. "Pri nas se ne ustavi. Škoda. Pismo bi rad oddal."

Brzjavnik ni ničesar odgovoril. Le oči so se mu nad belim trakom še bolj izbuljile in roku mu je hitrej brzela preko parpirja. Trak iz stroja neprenehoma beži.

Prometnik hodi nestrepno po pisarni gor in dol. Njegov obraz je poln nemira. Ves čas pogleduje na uro. Do vlaka manjka še deset minut.

Iz bele luči semaforja gleda v ostekleni prometnikove oči svetli mrtvaška lobanja.

Daleč, daleč v temi se zavesti dvoje majhnih, svetlih očes.

Brzjavlik se bliža.

Prometnik teče k telefonu.

He! Iz nasprotni strani proge zasliši čudno, piskavo bobnjenje. Ne! To ni vlak! Prometnika oblike ledeni pot.

Telefonski zvonec zvoni, zvoni. Prometnik je z enim korakom pri slušalki. Opoteče se. Telefonski zvonec zvoni.

'Semafor naj sveti belo! Svetodno pot!' Brzjavlik mora na postajo!

Potem teče iz pisarne. Zavpije. Njegov glas trga noč kakor sto signalnih zvonov. Groza naravnica od trenutka do trenutka. Od povsod priteko ljudje.

"Utrgali so se vagoni. Drve iz nasprotni strani proti brzjavniku." — In proga pada proti postaji.

A brzjavlik drvi. Drvi s podsetorjenjo silo. Iz dimnika lokomotive se vijejo oblaki isker. Morda vlak že ve za smrt.

Semafor pa sveti belo, kaže svetodno pot.

Ljudje begajo kakor žive sence po postaji sem in tja. Le en sam trenutek so vse zbegani. Ne vedo, kaj storiti.

Signali neprestano pojo. Oznanjajo grozo.

Vagoni drve po strmi proggi navzdol že sto kilometrov na uro.

Telefoni zvone. Prometnik vse prevpije:

"Zaustavite vagoni. Rešite brzjavlik. Kretnico na zadnji tir. Prekrite s trsem, kar imate!"

— Sto, stodvajset kilometrov na uro!

Prometnik vpije, ukazuje:

"Vse signale na stoj!"

"Rdeče luči! Rdeče luči!"

Iz železniških čuvajnik z dolz proge sikojajo signali. Stoj! Stoj! Stoj!

Bobnenje brzjavnika, piš letiči vagonov.

Sekund teko.

Skozi noč se drevi groza.

Is semaforjev sijeo rdeče lu-

či. Sijeo kakor še nikoli.

Tam na zadnjem tiru je vse živo. Kmalu bo prekrit.

Proti brzjavniku teko ljudje, teme sence z rdečimi svetiljkami. Rdeči kolobarji režejo noč, neprekjeni rdeči venci se pleto med seboj v krvavozarjaste osmice.

Se nekaj sekund...

Brzjavlik hrumi. Prometnik mu teče nasproti. V njegovih očeh je samo še groza, dvoje velikih, belih, od sekunde do sekunde rastočih oči in en sam neprekjen rdeč kolobar njegove svetiljke. Za njim leti črna strela. Ropot, koles omamlja noč. Prometnik vrti rdeče luč. Več ne ve, kaj dela. Samo vihti, vihti v krogu roko, suše luč, daje sivo kri.

O, na štiristo, zadnjih štiristo metrov se mora ustaviti! Sredi postaje se mora ustaviti. Potem zleti vse mimo njega!

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogoč smeh pretres ozračje. Zadaj bobne vagoni. Brzjavlik vozi na postajo, ustavlja se.

Noč je polna trušča. Ljudem omahujejo roke. Rdeči kolobarji se ožijo, se širijo, izginjajo. V noči se razlega en sam dolg, zategnjen žvižg. Žvižga iz obeh smeri. Crne zveri tulijo, pokajo. Zdaj, odbojniki zavzeme, udarijo drug ob drugega, verige rožljajo, kolesa, zavore cilijio, počajo. Zvenket prešinja vso postajo.

Mogo

★ KRITIČNA Mnenja, Poročila in Razprave ★

KOMENTARJI

Jacob Ambrožič iz Moon River, Pa., poroča v tej številki o smrti dveh naših sodrugov: Blaža Kovačiča in Lovrenca Kavčiča. Pisce kolone je poznal slednjega osebno mnogo let. Lovrenc je bil pionirski tip v našem gibanju. Delal in trudil se je, dokler je zmogel. Sele s pesanjem svojega zdravja je moral popuščati. Obema časten spomin.

Glasilo KSKJ z dne 12. januarja je objavilo na prvi strani resolucijo Rev. V. Voduška, ki je bila sprejeta na zadnji seji Sansovega širšega odbora dne 8. januarja v Chicagu, in ob enem je Ivan Zupan, ki je bil navzoč na omenjeni seji, napisal v isti številki uvodnik, s posebnim uporem na oni del katoliške struje, ki se je napram SANSU ohladil. Oziroma zanj še nikoli bil ni. Urednik Zupan ugotavlja med drugim:

"Mi smo povsem prepričani, da bo ta seja SANSA razčistila vse megle in dvomljiva pojmovanje o komunizmu pri SANSU, kajti SANS se, kar je jasno dokazano, ne poteguje za komunizem, ampak deluje natančno po smernicah, naloženih mu na narodnem Kongresu predlanskega decembra v Clevelandu, O., in po istih bo še v bodoče deloval."

O poteku seje pravi isti uvodnik:

"Seja, ki je bila zaključena zvez ob 6. se je vrnila na pravi parlamentarni način v najlepši slogi, sobratstvu in strpnosti; ves čas zborovanja ni bilo na istem slišati kak že besede in v takem duhu so zborovalci razšli tudi domov."

Da li je Zupan tovarša urednika Jamesa Debevca s tem kaj prepričal in ga odvrnil od njegovih groženj proti Sansu, je drugo vprašanje. Brž da ne. Tuji Newburškega novičarja bo težko potolažiti. Vodušku se bi morda posrečilo pridobiti Aleksandra Urankarja, a on je rajše tam kjer je manj "trubla" zanj. Sicer pa, kar se "komunistov" v Jugoslaviji tiče, se Berlin baha, da je z njimi priljeno počistil, posebno v Bosni in v Dalmaciji. Ivan Zupan je v pravem: SANS dela po začrtanih smernicah, a škoda je, ker tega ne razumejo nekateri izmed tistih, ki bi, po ameriško rečeno, "lahko vedeli bolje".

Earl Browder je v imenu svoje stranke priznal, da "kapitalizem in socializem lahko vzajemno živita drug ob drugem." To se pravi, Sovjetska unija, Anglija in Zed. države se lahko domeni, da si v svojih ekonomskih sistemih ne bodo nagajale druge druge. Koliko časa bo tak sporazum držal, to je odvisno od ljudi, ki se za sporazume med

V HARKOVU v Ukrailni so Nemci po okupaciji postopali s prebivalstvom izredno brutalno. Morili so jih v množinah s svinečenkami in s plinom ter jih zakočili v skupni jarek. Ko je zavzela Harkov rdeča armada, je dotični jarek odkrila in v njemu ostanke umorjenega prebivalstva. Nato je sovjetska oblast uvelia preiskavo, obsovala tri nemške in enega ruskega zločincu vsled teh ekskucij v smrt in zagotovila, da bo storila enako z drugimi čim ji pridejo v roko.

ne vedo, pa naj bodo naši ali Hitlerjevi.

Jugoslovanska vlada v zamejstvu je plačevala svoje ljudi v Angliji, v Severni in Južni Ameriki, v Kairu in kjer že jih je imela, boljše, kot pa po ameriškem standardu. Po stotake na mesec za vzdrževanje družine, plačo po več sto na mesec, in še stroški poleg. V ta namen ima v inozemskih deželah vložene kakih 40 milijonov dolarjev, največ v New Yorku in v Londonu, dalje v Švici, v Franciji, v Buenos Airesu itd. ONA poroča, da je začela iz plačilne liste črati tiste, ki so se ji najbolj zamerili. Sicer bi rada brisala vse Hrivate in Slovence, in demokratične Srbe, a se boji ugovora ameriške in angleške vlade. Ti dve namreč odločujeta, da li naj ima Petrov režim svobodo razpolagati z milijoni dolarjev na račun Jugoslavije, ali pa naj jih zapravila po navodilih Londona in Washingtona. Vlada v Kaidu je črta iz plačilne liste dr. Stojana Gavrilovića in Bogdana Radico, ki sta prejemala s stroški vred po več sto dolarjev na mesec. Oba sta v New Yorku.

Boris Furlan je tudi na listi nezaželenih. Sedaj je v Londonu in pregrasil se, jer je prevezel vodstvo jugoslovanskega odbora v prid podpiranja Tito. Kaj neki si misli o njemu dr. Čok v Kairu? S Furlanom sta bila velika tekme, ne samo v politiki, temveč tudi v zahtevah za plače in podpore iz blagajne Petrove vlade. Izgleda, da je Boris Furlan prišel v ospredje, ker le o njemu čujejo poročila. V Kaidu, kjer je dr. Čok, je cenzura jača kot v Londonu.

"Slovenski list" v Buenos Airesu si prizadeva vršiti svojo konservativno dolžnost v prid obstoječe Petrove vlade, a ga Ramireza cenzura davi in blači. Pisati mora notice v španščini in ničesar proti osiušu. Urednik simpatije, ker si prizadeva vaj saj med vrsticami nekaj povediti, pa se jim čestokrat niti ne posreči. Je težko, kadar moraš delati po ukazih tako, da jih bi rad ignorirati, ali kako zameš, pa ne moreš.

"Radnička Borba" v Clevelandu izgublja čas s prerekanji, ki nikomur ne koristijo, razen mora reakciji. Le čemu se ukvarja s kavarskimi polemikami v času, ko je po svetu borba zares? Mar nima sedaj nič koliko priložnosti potipati svojega pravetka tekme, Narodni Glasnik, in pa njegovo podružnico "Slobodno Reč"?

Ameriški senatorji, ki so igrali v roku Hitlerju na japonskega napada na Pearl Harbor, in potem nagajali pod vsakovrstnimi pretevzemi zoper vnanjo politiko predsednika Roosevelt, so se sedaj zavzeli za Poljake, o katerih niso imeli nikoli prej dobre besede. Ampak zdaj, ko je spor med Poljsko in Rusijo, pa se jim zdi vredno mešati kalne vode. Vsi vzklikajo v prid zahtev poljske vlade v Londonu, da naj meje na vzhodu ostanejo kakor so bile določene po zmagi Poljakov nad Rusi po prejšnji

svetovni vojni. A poljska zamejna vlada pa se je premislila in sklenila, da spora zaradi mej med njo in USSR ne bo več vlačila v javnost. Želi pa, da nji v prid posredujejo ameriška in angleška vlada. Tiste, ki Poljski res žele dobro, McCormickovi "nacionalisti", pa razni Wheelerji in drugi izolacionisti napadajo, a vendar tako oprezno, da naivni čitatelji, ki se v večini, tega ne zapadejo. Poljska po prejšnji vojni je bila deloma revolucionarna, potem se je znašla v objemu slahete (aristokracije), hierarhije in fašistov, ki so skupno stremeli ohraniti Poljsko za privilegije in za zagodo proti USSR. Taka Poljska se več ne obnovi, tudi če se bi Churchill in Roosevelt še tako zavzela zanj. Moskva jim je to zadnjo soboto odločno poudarila.

Fara sv. Stefana v Chicagu se upravičeno ponosa z novim finančnim uspehom. "A. S." z dne 14. januarja poroča pod naslovom "Farno gospodarstvo" sledi:

FARNO GOSPODARSTVO

Chicago, III. — V naslednjem podajamo kratko finančno poročilo cerkev sv. Stefana za leto 1943. Dolodi v 1943: \$33,241.15; preostanek iz 1942: \$1,517.17; oboje skupaj: \$34,758.32. Stroški 1943: \$33,583.23; preostanek za 1944: \$1,175.09. Med stroški je uračunanih 12 tisočakov, ki so bili v 1943 izplačani na farni dolgi, ki se zadnja leta hitro krči. V letu 1942 je bilo odplačano \$7,000 dolga, kar je bila lepa vsota, lansko leto pa kar 12 tisoč! To je gotovo najbolj veselo poročilo za vse farane. Tako lepega uspeha je nihče pričakoval.

Vsaka slovenska župnija v Ameriki se lahko postavi z dohodki boljše kot pa na primer Prosvetna matica z dohodki po vseh Zedinjenih državah. To pripovedujemo že leta posebno tistim naprednjakom, ki se rajše prepirajo izza zapečkov med seboj, ne da bi jim bilo treba kaj delati za takozvanoto napredno stvar, ali za demokracijo, za katero se dušajo na papirju.

Glasovi proti Rusiji so se v reakcionarnem ameriškem tisku poostriščili posebno od kar je nastalo takozvano vprašanje med Poljsko in USSR. Hearstov tisk znova namiguje, da nam bo treba bržkone v vojno z Rusijo, čim bomo s Hitlerjem opravili. Njegovi prostituirani uredniki ne smejo pojasniti, da opravila s Hitlerjem zgolj rdeča armada, ne mi, rdeča z materialom.

V Italiji, kolikor ji je "republike", pometajo "izdajalski" fašisti, ki so izdali dučeja, s svinečenkami. Tudi Mussolini je moral iti Eden privilegij, ki ga je dobil, je bil, da so ga ustrellili v prsa, namesto v hrbot. Njegov konec pa bi bil v obema slučajem enak. Ako se bi mogel dvigniti Matteotti, in bi pregledal položaj v Italiji, to bi se čudil! Se posebno pa se nam, ki smo za demokracijo, za katero je on dal življenje, a ob enem vzdržujemo, po izreku Karla Sforza, na stroške zdržujočih (demokratičnih) narodov fasištične kriminalce v Italiji.

ruski narod, trpeči narod, bojevit narod itd. ... Kaj pa Abesinci in Haile Selassie? Ali ni bil tudi ta narod hraber? Da, ampak hanžar proti strojni puški, če je še tako v spretni roki, je nasilna smrt, kdor ga rabi. In nasilna smrt bi bila že pri Stalinogradu, da se niso pojavili Američani in sicer mehanični v podobi tankov in bojni letal; ki so iztrali dobro oboroženo silo mehaničnih Nemcev izpred Stalinograda. Slike so nam bile priča, ki smo jih videli z bojni poleti Rusije. Da, tudi mi drugi gledamo, vidimo in čitamo. In brez zamere. — Frank Barbic.

LETNA SEJA IN ZABAVA DRUŽABNEGA KLUBA

Chicago, Ill.—Družabni klub Slovenskega delavskega centra bo imel svojo letno sejo v soboto 22. januarja 1944, začenši ob osmih zvečer. Po seji bo pa razvedrila domaća zabava z godbo, jestvinami in raznovrstno pijačo.

Vsi član in članice naj se te seje udeleže v polnem številu, kajti na dnevnom redu bodo poleg drugih važnih razprav tudi poročila odbornikov, sklepanje o bodočem poslovanju in volitev odbora za to leto. Seja se bo pričela točno ob osmih zvečer.

Da pa ne bomo samo resno govorili o domaćih v svetovnih svetovnih problemih, bo sej sledila prav lučna domaća zabava, na kateri bo naš dobro znani godec, brat Debevec, razglovej svojo harmoniko s tako spremnostjo, da bodo polkice in valčki kar brneli s kota v kot, mi starci in mladi bomo pa brusili pete s tako ico, da se bodo iskre kresale izpod votilj podplatov. Članice klubu bodo delile v kuhih domačih nasoljenih in prekajenih svinjetino — ki bo samo deset centov sendvič. V točilnici bo vsakovrstna pijača po regularni ceni.

Na letni seji bomo tudi sklenili, kdaj priredimo osemletnico obstanka našega Družabnega kluba, v Masonic Tempelu poleg našega poslopja. Najpravljeneši soboti bi bili za to slavje petnajstega ali pa dvaindvajsetega aprila 1944.

Na svidenje torej vse članini in članice v soboto zvečer!

Frank S. Tauchar.

VSAKDO LAHKO KAJ STORI ZA VOJO LIST

Bellaire, O. — Prejete izvode Am. druž. koledarja sem prejel že pred novim letom in jih razpečal. Upam, da bo s čtvrtom v njemu vsakdo tako zadovoljen, kakor sem jaz.

Ker sem ob priliki teh vrstic poslal vsoto za naročene koledarje, sem si mislil, da ni več potreben, da bodo dodati tudi še "copak" listu v podporo.

Skoda, ker mi zdravje ne dopušča, da bi smil iti na agitacijo osebno. Človek pride v leta in je takoj kaj narobe, če se ne pazi.

V društvu št. 258 SNPJ smo sklenili, da ostanemo še v nadaljevanju v Prosvetni matici.

Osebju v uradu in vsem drugim, ki delujejo za Proletarca in njegove ideje, želim v tem letu čim večjih uspehov.

Louis Paylinich.

Ameriški material zavezniškim v veliko pomoč

Zed. države so pomagale v tej vojni zavezniškim z municipij in drugimi potrebsčinami v vrednosti 18 milijard dolarjev. Četrtnino tega materiala je bilo poslanega v pomoč Sovjetski uniji — v veliko nezadovoljstvo onih, ki bi rajše videli, da zgusta Hitler kot pa rdeča armada.

Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

Umrl je 29. decembra 1943. — Casten mu spomin!

Prvo odračunavanje članarine od plače

Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

— Premogarji v Ohio so bili prvi, ki so izvojevali od kompanij koncesijo, da so njihovi organizaciji odračunavale članarine.

SANSov shod

Chicago, Ill. — Po konferenci širšega odbora Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ki se je vršila v soboto 8. januarja, se je vršil v dvorani SNPJ javen shod, ki je vzlič neugodnemu vremenu dobil obilno udeležbo. Prišli so ne le Slovenci, pač pa tudi mnogo Hrvatov, nekaj Srbov in precej Čehov, vsi v glavnem, da cujojo Louisa Adamiča.

Shodu je predsedoval Vincenc Cainkar. Predstavil je pevska zborna Slovenske ženske zvezze, in pa Prešerna. Dalje je v glasbenem sporednu nastopil Možinov trio — dve hčerki Stanka Možina in sin. In pa trio Pluto-vih trojčkov.

Pozdravne govorove so imeli srbski pravoslavni duhovnik Strahinja Miletič, Joseph Martinek, tajnik Čehoslovaškega narodnega končila, hrvatski rojak Vidmar, glasnika osvobodilne fronte v Sloveniji. "To me bo vzel kakih 20 minut", je rekel Adamič, "in to bo vse kar bomo povedalo na tem shodu."

Gовор Jospa Vidmarja, ki ga je prečital, so navodila ljudem v Sloveniji, ki hočejo v osvoboditev izpod fašizma in ob enem v osvoboditev izpod staromodne Jugoslavije. Adamič je Vidmarjev govor čital predavateljsko in tako dobro, da ga je lahko vsakdo, ki je hotel poslušati, lahko razumel. Očividno je bilo, da so ga vsi poslušali. Marsikdo pa je rekel, da će bi tisti govor bral na primer Etbin Kristan, bi ga podal v dramatizirani, namesto v predavateljski obliki. Vseeno, ko je bil Adamič s čitanjem že proti koncu, so mnogi zeleni, da poda Vidmarjev govor tudi v angleščini. To je storil in tako se je ta govor L. Adamiča raztegnil, kakor je dejal predsednik Cainkar, na dobro uro.

Predno je bil ves spored, s pozdravnimi govorovi vred končan, je bilo že okrog 11. ure zvečer-in nastopiti je imel še Etbin Kristan. Medtem se je izvršila še kolektiva v prid SANSA, ki je prisnela nad \$500.

Pisec tega poročila se je bal, da bodo ljudje, vsled pozne ure, odšli še predno po pričel govoriti Etbin Kristan. A dogodilo se je, da so ostali na svojih sedežih in poslušali našega prvoboritelja Etbina do konca z največjo paznostjo. "Moje besede ne bodo žalost," je rekel, in nato izvajal sliko za sliko iz zgodovine slovenskega naroda tako dramatično in poetično kot zna le on. Citiral je Ivana Cankarja in par drugih slovenskih pisateljev in lahko bi omneni tudi sebe, ki je vse svoje življenje, vse svoje znanje, posvetil borbi za svobo do svojega in drugih narodov in delovnega ljudstva vsega sveta.

Bil je sprejet burno pozdravljen. Ko je Vincenc Cainkar ob koncu Kristanovega govora izjavil, da mu vsi želimo dočakati dan osvoboditve naroda, za katerega deluje, je bil aplavz koše malokdaj v tej dvorani. Kristan se je dvignil in se navzočim zahvalil za prisrčnost brez besed.

L. Adamič je v svojem angleškem govoru, po prečitanju Jos. Vidmarjevega v slovenščini, posudjal, da morda komu ni povšečno, ali da morda koga vznešenje pogosto omenjanje "komunistične partije" v Vidmarjevem govoru. Izjavil je, da je bil položaj tam pač tak, da so vse javne stranke bile z okupacijo uničene, ali pa so se udinjale okupatorjem. Komunistična pa je delovala podtalno že v Jugoslaviji, ker drugače sploh ni mogla. A kot pravi Vidmar v svojem govoru, ki zase izjavila, da ni komunist, tako ob enem (Vidmar) ugotavlja, da s samimi komunisti osvobodilne fronte v Sloveniji ne bi moglo biti. Osvobodilna fronta naroda mora biti narod sam. Izjavila je sprejeti medse vse, ki imajo "pošteno prošlost". Edini stranki, ki jima je osvobodilna fronta zaprla vrata, sta "obedive bivši vladiči stranki v Sloveniji". To sta slovenska ljudska (klerikalna) stranka in bivša (liberalna) slovenska narodna stranka.

Sklicateli tega shoda dne 8. januarja so bili lahko zadovoljni. Sicer v pripravah ni šlo povsem gladko, a vzlič vsemu, moralno in gmotno je shod dobro uspel.

Demokrati z juga in FDR si odvujili delavsko gibanje

(Nadaljevanje s 1. strani.)

sužnjenje delavcev v korist privatnega profita.

Vsi unijski voditelji so si edini, da v tej deželi ni nobene potrebe — ne kar se v prid vojne tiče — za "draftantje" delavcev na prisilna dela. Če se tak zakon sprejme, bo to v korist edino privatnemu profitarjem in silen udarec na svobodo delavcev, ki bodo morali delati, kjer jim bo ukazano, in bodo vsled tega postali tlačani samo zato, ker so delavci, namesto milijonarji.

Anton Tratnik.

LETNA SEJA DRUŽABNEGA KLUBA S. C.

Chicago, Ill. — V soboto 22. januarja se bo vršila letna seja Družabnega kluba Slovenski center (Slovene Center Social Club), ki ima nad 260 članov s plačano članarino.

Slednji odgovarjajo, da stavke nastajajo po krividi vlade, ki je znala zamrzniti le plače, ne pa cen živiljenjskih potrebščin. Ako jo je ona zavozila s svojimi visokimi uradniki, ki se nazivajo "dolar a year men", naj krivido za zmesto in poleme tudi prizna, pravijo v AFL in CIO in enako poudarja zveza unij železničarjev.

Dalje urad AFL razlagajo, da ceprav ima Anglia postavo, kaščno predlaga v sprejem Roosevelt tudi v tej deželi, da tam stavki proprično več kakor tukaj, ker se delavci v Angliji tudi ne puste prepehavati semint v prid privatnega profita neglede kako jim vlada to ukazuje.

Napačna poteza

Tisti unijski voditelji, ki delajo, da bi predsednik Roosevelt kandidiral v četrtni termin svoje službe, smatrajo, da jim je agitacija zanj s svojim predlogom za prisilno uposlevanje delavcev zelo qetežkočil. Posebno za to, ker so vsi vodilni republikanski aspiranti za predsedniško službo proti njegovemu načrtu. Na kampanjskih shodih ga voditeljem unij ne bo mogoče zagovarjati, če so za demokracijo in za ljudsko blaginjo, ne pa za koristi zveze industrialcev, ki se po tej vojni pripravlja zajeti državo v napolaфаistični red, da bo z njim unije uničila.

SLOVENSKI DELAVSKI CENTER

Chicago, Ill. — Kot je bilo že poročano, bo v soboto 22. januarja letna seja Družabnega kluba Slovenskega centra, v soboto 29. januarja pa občni zbor SDC. O tem so novice na drugem mestu v tej številki.

Obiskovalci v minulih dneh so bili: Miss Rose Marie Caccio iz bližnjega mesta Argo, Ill. Vojak Frank Hribar, nastanjen v kmetiji Fort Baker, Calif., doma iz Detroit. Miss Lillian Nickolas, Summit, Ill.

Zadnjo soboto nas je obiskal Charles Rak, iz vojaške kempe pri Los Vegas v Nevadi.

V soboto 22. januarja, kot že omenjeno v prejšnji številki, bo po letni seji družabnega kluba v Centru domača zabava za člane in njihne prijatelje. — P. O.

NEKAJ O KOLEDARJU, IN DRUGEM

Kemerer, Wyo. — Ker sem z razpečevanjem Ameriškega družinskega koledarja, ko to pišem, dokončal (dne 9. jan. 1944), sem si mislil, da naj skupno z vso pridodam še nekaj vrstic.

Ako pozneje dobim še koga, ki si bi koledar hotel naročiti, se bo to uredilo, ker želimo mu dati čimvečno cirkulacijo.

Z vsemi, s katerimi sem do slej prišel v dotiko in so Ameriški družinski koledar že prebrali, ga izredno hvalijo. Nekateri trdijo, da je ta letnik najboljši, kar jib je še izšlo. Gledate tega ne morem izreči sodbe, prvič, ker koledarja do dneva, ko to poročam, še nisem ugotovil, da je delovala podtalno že v Jugoslaviji, ker drugače sploh ni mogla. A kot pravi Vidmar v svojem govoru, ki zase izjavila, da ni komunist, tako ob enem (Vidmar) ugotavlja, da s samimi komunisti osvobodilne fronte v Sloveniji ne bi moglo biti. Osvobodilna fronta naroda mora biti narod sam. Izjavila je sprejeti medse vse, ki imajo "pošteno prošlost". Edini stranki, ki jima je osvobodilna fronta zaprla vrata, sta "obedive bivši vladiči stranki v Sloveniji". To sta slovenska ljudska (klerikalna) stranka in bivša (liberalna) slovenska narodna stranka.

Sklicateli tega shoda dne 8. januarja so bili lahko zadovoljni. Sicer v pripravah ni šlo povsem gladko, a vzlič vsemu, moralno in gmotno je shod dobro uspel.

Prizadevam si storiti najboljše v vseh naprednih podvetzljih. Za Proletarca bi rad še več sto-

Vatikan bo v tej vojni posebno na vplivu izgubil

(Nadaljevanje s 1. strani.)

govega silnega vpliva, ki ga je imel v teh deželah do te vojne?

V Franciji, ne samo v Italiji, se obeta po tej vojni antiklerikalni val. Kitajska, ki ni niti "krščanska" po veri, si pridobiла na ugledu, v Spaniji preti proti klerikalizmu nova revolucija. Vse to dela Vatikanu velike skrbki.

Zed. države glavna opora

Sveti stolici so že nad 15 let Zed. države glavna opora — finančno in diplomatično. Včasi so zalagale vatikansko blagajno evropske dežele, ki pa na en ali na drug način propadajo druga za drugo. Sedaj so glavni prispevajalci Petrovge novičica katoličani in drugoverci v Zed. državah in v Angliji. Torej se mora Vatikan za svoje vzdrževanje zanašati na dve državi, ki sta po večini nekatolički. A diplomatično in ekonomsko pa mogočni toliko, da sta poleg Rusije odločajoči v svetovni politiki.

Dolgo so prerokovali, da se bo Vatikan pobotal z vladom v Moskvi in res je že parkrat izgledalo, da se to zgodi. Pa je Vatikan vklj. bržkone zamudil. Rusija njegove zaslomite več ne potrebuje, ker ji niti s sovraštvom ni mogel škoditi.

Tako bo ta vojna pomenila velik preokret tudi v religijah, najbolj pa v katolički. Politično bo propadala. Lahko pa se prenese v krščansko vero, ne pa temelju vraževerstev, temveč na podlagi krščanske filozofije, ki bo prilagodena sodobnosti. Stroškovni pompi, ki je izžareval iz Rima, je doigral.

Odpuščanje vojakov

Iz ameriške armade je vsak mesec odpuščenih povprečno 70 tisoč vojakov, večinoma vsled fizičnih hit.

Kampanja za tisoč novih naročnikov Proletarca

VII. IZKAZ

(4 tedne, od 16. decembra 1943 do 13. januarja 1944.)

Vsled lažjega pregleda so naročnine štele ena za vsakega pol leta. Na primer, kdo pošlje eno celoletno in eno polletno, je v izkazu označen s tremi po pol leta.

V času kampanje se bodo doštevale v vsakem izkazu k tem nadaljnje naročnine in enako nadaljnje vstopi, zbrane v tiskovni sklad.

Nove naročnine Obnov. Nabral v naročnine tiskovni sklad.

	Nove naročnine	Obnov.	Nabral v naročnine	tiskovni sklad
John Chamazar, Chicago, Ill.	16	6	\$ 2.00	
John Turk, Chicago, Ill.	2	—	4.00	
Charles Pogorelec, Chicago, Ill.	6	58	21.00	
Frank S. Tauchar, Chicago, Ill.	30	49	7.00	
Angela Zaitz, Chicago, Ill.	8	10	15.00	
John Krebel, Cleveland, O.	24 1/2	169	118.91	
Joseph Orea, Springfield, Ill.	2	6	5.00	
Martin Judrich, Waukegan, Ill.	4	34	—	
Frank Sodnik, Chicago, Ill.	—	2	—	
Joško Owen, Clarendon Hills, Ill.	—	4	13.00	
Anton Zornik, Herminie, Pa.	50 1/2	128	20.50	
Joseph Oblak, Chicago, Ill.	8	6	3.28	
Mike Kružl, Willard, Wis.	2	8	1.50	
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	8	6	65.50	
John Goršek st., Springfield, Ill.	7	4	1.00	
Louis Borbarich, Milwaukee, Wis.	18	58 1/2	6.50	
John Shular, Arcadia, Kans.	2	8	1.40	
Frank Česen, Cleveland, O.	6	—	—	
Jack Mescer, North Chicago, Ill.	26	2	5.00	
Joseph Snay, Bridgeport, O.	9	24 1/2	6.50	
Frank Cvitan, Johnstown, Pa.	6	62 1/2	25.50	
Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo.	14	41	21.90	
Joseph Koršč, Detroit, Mich.	1	4	.25	
Anton Tomšič, Oakland, Calif.	16	6	21.10	
George Smrek, W. Aliquippa, Pa.	4	6	3.60	
Julia Parkel, Los Angeles, Calif.	4	—	2.60	
Joseph Lever, Cleveland, O.	4	4	—	
Louis Ambrozich, Chisholm, Minn.	2	2	—	
Math. Urbas, Detroit, Mich.	2	—	—	
Edward Tomšič, Walsenburg, Colo.	—	4	—	
K. Erznožnik, Red Lodge, Mont.	—	5	—	
Anton Šular, Arma, Kans.	8	20	9.10	
Louis Zorko, Cleveland, O.	11	—	3.43	
John Kobi, Duluth, Minn.	2	—	.60	
John Zornik, Detroit, Mich.	—	8	3.00	
John Plachtar, Dearborn, Mich.	—	2	2.75	
John Pečnik, Fontana, Calif.	9	2	4.15	
Leo Zevnik, La Salle, Ill.	13	6	6.44	
Anton Debevc, Sheboygan, Wis.	1	2	2.72	
Frank Bizjak, Chicago, Ill.	5	—	—	
Frank Stih, Sheboygan, Wis.	2	2	—	
Joe Tuscek, Farmington, Ill.	—	6	—	
Anton Breščič, Cleveland, O.	2	2	—	
Kristina Podjavoršek, Milwaukee.	2	—	.75	
Jennie Jerai, Moon Run, Pa.	—	4	—	
Jacob Ambrozich, Moon Run, Pa.	—	—	38.65	
Josephine Močnik, Cleveland, O.	2	—	2.00	
Anton Goršek, Springfield, Ill.	—	2 1/2	—	
John Taneck, Girard, O				

NO. 1897.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL., January 19, 1944.

Congress Encourages Child Labor

Child labor is gaining at an unprecedented rate throughout the nation, the children's bureau of the U. S. department of labor finds. More than 2,000,000 boys and girls between the ages of 14 and 17 are working in industry today, double the number employed in 1941.

Even more alarming than the total increase is the fact that the largest increase has been in the 14 and 15-year-old bracket, rather than among the 16 and 17-year-olds.

Many of these children are being employed illegally, reports from state labor departments all over the country indicate. In 1942 there was an increase of 123 per cent in the number of establishments found violating the child labor laws, while 132 per cent more children were found to be illegally employed in 1942 compared to 1941.

Yet in the face of these figures, the present reactionary Congress has gone far to approve cuts for the administration of child labor provisions of the fair labor standard act. If Congress persists in this attitude, it must take a heavy responsibility for encouraging the growth of child labor, a long festering evil that only a short time ago seemed headed for virtual extinction in the United States.—Arkansas Federationist.

Northern Yankees Exploiting the South

For half a century and more, the South has been known as the land of "cheap labor." Whites and blacks, adults and tender children, all have been ruthlessly exploited. In the main, Southern newspapers, Southern Chambers of Commerce, Southern plantation-owners, have defended the policy.

The latest example came within the last few weeks when Southern coal mine owners, led by a "Northern Yankee," former Senator Burke of Nebraska, indicated they were willing to curtail production in wartime, rather than meet the wage scale accepted by Northern operators.

Condemning this course, Josephus Daniels has this to say in his newspaper, the Raleigh, N. C., "News and Observer":

"Unfortunately some Southern Chambers of Commerce have invited Northern manufacturers to come South because the wage rate is low, and those who came South for cheap labor unite with those Southerners who fail to appreciate that it is a dis-service to the South to be known as a section where capable and efficient labor is not paid as much as in other sections, for like skill and industry."

And then he reminds its readers that "most of the mines of the South are owned by capitalists in the North."

The same thing is true of many of other big industries of the South. Northern Yankees are actually reaping rich profits from the benighted policy which condemns large numbers of Southern workers to a kind of involuntary servitude.—Labor.

Will Americans Become Linguists?

There has probably never been a period in American history when so many Americans have been studying foreign languages. A conspicuous feature of the display in the windows of bookstores in the scholarly environs of Harvard University is the number of grammars and dictionaries of foreign tongues. One sees evidences of study not only of the more familiar European languages, French, German, Spanish, Russian, Italian, but also handbooks on Chinese and Japanese, with now and then a dictionary of one of the less known European languages, such as Rumanian, or an exotic looking Arabic grammar.

Americans, by and large, have not been among the world's best linguists, and for a rather obvious reason. Extremely few Americans have enjoyed the opportunity of living in foreign countries as children and learning the languages in the easy natural way, by daily use. There is always something stiff and artificial about classroom instruction in the rules of grammar. Some of the estimates of the linguistic capacities of the soldiers and sailors in training seem to be pretty optimistic, especially as regards Japanese. It was the general pre-war experience with diplomatic, military and naval attaches and missionaries that two or three years of intensive concentration on Japanese, to the exclusion of everything else, was a pre-requisite for an adequate mastery of that very difficult and complicated language, with its thousands of hieroglyphs. Whether Americans will blossom out speaking all the tongues of the world after this war will probably depend on how many will be stationed in foreign lands for long periods of time.—H. Chamberlain in The New Leader.

WHAT THEY SAY

The opponents of medical insurance, which the people want and need, claim it is "un-American."

"Do you suppose any of them would be interested in the fact that Congress in 1789 adopted a marine hospital service for American seamen which was among the first compulsory health insurance systems in the world?"

—Senator Robert F. Wagner of New York.

"Our fighting men don't want expressions of solicitude. They don't want pious resolutions. They want a really honest-to-goodness chance to vote. They don't want it stolen from them simply because they are in khaki and blue."

—Rep. George Bender, Republican of Ohio.

"The British seem to understand war and fight it almost gallantly and certainly professionally . . . The Americans fight much as they play football—intensely and enthusiastically, but with the sole idea of winning. There's nothing gay about Americans in battle."

"The Englishman knows he's not going to find the same old England when he returns to Limehouse and

Leicester Square, and he's not at all sorry, but rather glad. The American doesn't want anything changed."

—Frank Gervasi, war correspondent on the Italian front.

"If the United Nations are finally, seriously and earnestly talking about rehabilitation, then it is high time this technique of silence about the Jews of Europe was brought to an end."

"It is high time we told the world the story of the Jewish contribution to democracy's struggles. It is high time we gave to the Jews of Europe some faith and hope in their post-war prospects."

—Senator James M. Mead of New York.

"We intend to live our own life in our own way and we know that Russia will respect our way of living. Our social legislation was very progressive and we are resolved to continue to carry on from where we stopped in 1938. We sincerely hope that other countries will follow suit."

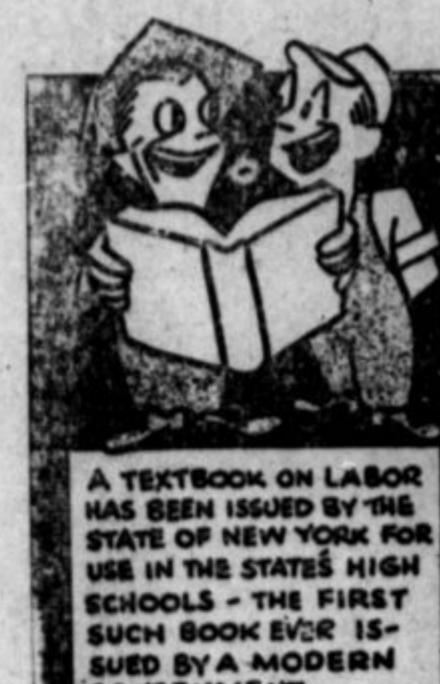
—Jan Masaryk, Czechoslovak Vice Premier and Minister of Foreign Affairs, speaking on the Soviet-Czechoslovak Mutual Assistance Pact.

CHICAGO BANKERS MAKING "KILLING"

CHICAGO, Jan. 1944. — That bankers are not doing badly in the war emergency is revealed by the reports of Chicago institutions released this week.

The First National revealed a profit of \$25.44 a share; Northern Trust, \$35.26 a share; Harris Trust and Savings, \$25.42 a share; City National Bank and Trust, \$15.13; American National, \$38.13 a share.

THE MARCH OF LABOR

THE AVERAGE WORK WEEK IN THE STEEL INDUSTRY IN THE NINETIES WAS OVER 65 HOURS.

EVERYTIME YOU INSIST ON UNION-LABEL JOBS YOU HELP ALL OF LABOR. THIS IS THE LABEL WHICH IDENTIFIES A UNION-MADE MAT.

"GOT ON FINE"

Uncounted millions of words have been written about the few hundred words officially issued after the historic Teheran conference. Because that meeting in ancient Iran, the land bridge between the West and the East, was the first that brought Marshal Stalin face to face with President Roosevelt, it dramatized the world's hunger for the understanding among leaders which is the requisite for understanding among peoples.

We need not guess at the purely military agreements reached. From America, from England and from Russia have come statements on highest authority that, granted no bowing to complacency on our home fronts, Hitler will be crushed this year.

But the Teheran conference did more than sharpen the sword of war; it built the first scaffolding for a world at peace. We cannot escape the fact that peace after this most terrible of all wars would be impossible without full co-operation of the Soviet Union. It is known that, until the Teheran conference, the Soviet Union viewed England and America with a suspicious eye.

In his Christmas fireside chat, President Roosevelt made it clear that there had been more than a meeting of minds at Teheran. He indicated that the ice of suspicion had been melted and that thoughts could now flow freely to mutual advantage. We have had assurance that we would win the war. We may now look forward with hope to winning the peace.—Justice.

End of "New Deal"?

President Roosevelt suggests that the term "New Deal" no longer expresses the aims of his administration, and should be replaced with "Win the War." It is a fact that the drive for social reforms has been laid aside for the duration; that concession after concession has been made to the conservatives so that the war effort might proceed unhampered; that many elements of the "New Deal" are no longer new, nor likely to be expunged from the national life.

Yet we should regret the death of a slogan which for 10 years has been the rallying cry of America's common people, unless it were replaced with one equally expressive of their deepest aspirations. True, "Win the War" is today their supreme aim, as it is the President's—but not their only aim. A peace of insecurity, economic stagnation and social inequity would betray the victory itself. "Win the War"—yes; but "Work and Justice," too.—The Chicago Sun.

Shareholders Meeting of Slovene Labor Center Saturday, Jan 29th

CHICAGO, Ill. The annual stockholders meeting of the Slovene Labor Center, Inc., is called for Saturday, January 29, 1944. The meeting will be held at our headquarters, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

The purpose of the meeting is to elect a Board of Directors for 1944 and to dispose of all other work that concerns that corporation. A complete financial statement will be submitted by the secretary. Other officers will also give their reports.

We urge all stockholders to be present and give suggestions for improvement that will assure steady progress of our institution.

John Rak, secretary.

CONSTRUCTION DOWN

New construction in the United States hit the skids with a vengeance several months ago and is still declining. It was revealed by the Department of Commerce. The total for the year, it is said, will be only \$7,700,000,000, a drop of 42 per cent from 1942. Military and naval construction and industrial building accounted for two-thirds of the outlay, the department declared.

What I admire in Columbus is not his having discovered a world, but his having gone to search for it on the faith of an opinion.—Turgot.

IN THE WIND

From THE NATION

Invited to attend a mass-meeting for Vice-President Wallace some months ago, Mayor Kelly of Chicago begged off in some embarrassment, explaining feebly that he would be at his summer home. On his return he discovered that without benefit of the party machine Wallace enthusiasts had filled Chicago Stadium to overflowing. Even since, he has been offering city appointments to individuals who arranged the meeting.

Hamilton Fish recently appeared before the executive board of the American Legion in a hopeful effort to have the board rescind the Legion's official condemnation of his conduct. Louis Johnson, former national commander, got wind of the appeal, and when Fish appeared he was confounded by the mass of material presented to show how he had extended the use of his franking privilege to subversive individuals. The board refused to rescind its condemnation.

Note of Hope: Marion Drew, astrology editor for the New York Daily News, offers her followers the following prediction: "During 1944 this smiling planet (Jupiter) will enter the sign of Virgo, and after the month of July there will be a change in the setup of these steady winners. Some new names will appear, such as Crown Prince Humbert of Italy, King Peter of Yugoslavia, Herr Hitler, Marshal Pétain, and Nazi Foreign Minister von Ribbentrop. All these men have been having a hard time of it lately, because they have felt Uranus and Saturn primarily, but they will get a new lease upon recalcitrant people and personal affairs late in the summer, and will benefit thereby."

The Interior Ministry of South Africa announced a ban on the July 5 issue of Life, showing pictures of the Detroit riots, three months after the magazine was received and distributed.

Scrambled metaphor of the week: If the victorious Allies, warns former Ambassador Joseph C. Grew, try to put "a fence around Japan and let her stew in her own juice, they will be creating a festering sore." Or Suyukayaki.

FESTUNG EUROPA: A fight in a Vienna street car between Nazis and anti-Nazis assumed such proportions that traffic was halted in one section of the city and was not resumed until the following day... At Narvik, Norway, four of the city's most enthusiastic young Nazis, including the son of the National Socialist mayor, were arrested recently for the theft of a large quantity of tobacco and cigarettes.

KILLING UNIONS HITLER'S BIGGEST MISTAKE—BEVIN

Destruction of the trade unions, the cooperative societies and every other voluntary organization was the greatest mistake Hitler and the Nazi bosses ever made, according to Ernest Bevin, Minister of Labor in the British War Cabinet, speaking recently at the Edinburgh conference of the British Transport and General Workers' Union.

Hitler and the Nazis established a regime in which nothing sprang from the bottom and everything was ordered from the top, Bevin said, and this has proved fatal to the regime.

He himself has been determined from the very start to follow the opposite course, Bevin went on. He has been reluctant to apply the far-reaching compulsory powers which Parliament has voted him without first obtaining the voluntary cooperation of the people.

The organization of Britain's manpower has been built on the principle of strengthening the voluntary movements and securing their wholehearted support, Bevin explained! If the law had been applied in any other way England might have lost the war, he said.

—A. L. C. News Letter.

Not Blum, But Stalin

Everybody remembers that from 1936 to 1938 the slogan of the haute bourgeoisie in France was "Better Hitler than Blum." Some weeks ago during the height of the Russian advance there appeared chalked on the walls in one of the most conservative towns of France a new variant on the old theme: "You didn't want Blum; now you have Stalin." In this small episode is crystallized the political meaning of the last decade. The conservatives who saw in every popular movement, from the moderate socialism of Leon Blum to Roosevelt's New Deal, the specter of Moscow now faces Moscow as an indisputable reality—the strongest force in Europe today. —The Nation.

PLANNING TO BRING IN 40,000 MORE MEXICANS

Plans to bring 40,000 more Mexicans into this country in 1944 for agricultural work were revealed when the War Food Administration and the Office of Price Administration petitioned the Interstate Commerce Commission to suspend the expiration date of reduced passenger fares for their transportation in the Southwest.

The government foots the travel bill and the two agencies claim the costs will be "upped" about \$224,000 if the special rate is discontinued.

VICTORY -- AND UNEMPLOYMENT

What kind of an America will we be living in when the war ends? That question, first asked by thinkers, is now disturbing the serenity of more casual people.

The answer depends, largely, upon who will be managing America—upon who will establish the policies under which America will operate.

If the owners do the managing and if the policies are those that are now advocated by big corporation heads, we can take Mr. Marion B. Folsom, treasurer of Eastman Kodak Co., as our authority.

Mr. Folsom envisions a nation that, so far as workers are concerned, will be pretty much as it was before we won our victory over Hitler and Tojo. The big owners will continue to own. The workers will continue to be exploited under a wages and profits system. And, above all, there will be an army of unemployed to cast the fear of God and breadlines into the hearts of those who are fortunate enough to have jobs.

Mr. Folsom said recently that "full employment is impossible." What he and his fellow economic royalists want is a surplus labor supply. And the reason they want it is because they know that surplus workers must be available if the owners are to be able to continue to rule workers and profit from workers' labor.

That's the trouble with the profit system. It MUST have a scarcity of goods and a surplus of people otherwise the system collapses. With those two factors assured they can buy labor at their own terms and sell the product of labor at the prices they set. That's the capitalist game.

And that's why Socialists are unable to compromise with any proposal that enables the private profit system to continue as the way of life. Poverty, insecurity, unemployment and war—all are normal results and basic requirements of capitalism. The system breeds those evils and could not exist without them. When workers complain about them and still vote for capitalism they are working at cross purposes. And that Socialists will not do.

If Socialist policies were adopted by the American people there would be no need to fear about unemployment. For under Socialism the purpose of industry, as well as its ownership, would be different. When the people own the corporations and manage them democratically, social welfare and use, instead of sale and profits, will be the purpose of human activity. Then mankind's ability to produce abundance would be translated into higher living standards, more leisure for everybody, retirement benefits at an earlier age than 65 and a higher level.

When human welfare is the purpose of work, it would be as foolish to have an able adult unemployed as it would now seem to a profit-seeking owner to have a surplus of idle people within his own industry.

We just wonder how many people agree with the theory of unemployment as voiced by the corporation heads of America. How many war workers can view with approval a plan to cast millions of their number out of industry? How many soldiers, hearing about what Mr. Folsom says, will be inspired to greater sacrifices by his words?

And how many Americans will vote for Socialism and security this year when a new congress and president are elected?—Reading Labor Advocate.

Civilian Consumers Take the Rap

A shining example of the way in which the unprotected consumer is victimized on merchandise quality is a recent U. S. government butter deal.

Nearly 200,000 lbs. of Argentine butter had been bought by the British government. The British authorities discovered, however, that the butter was of too low a quality, scoring only 89, was unsalted, and had a "barnyard flavor." The British Purchasing Commission, therefore, turned around and unloaded the lot on U. S. Commodity Credit Corporation. The CCC discovered, in turn, that our armed forces are protected against inferior food quality. Army specifications call for salted butter of 90 score or better. Then it was discovered that lend-lease specifications also call for 90 score butter or better.

Not able to unload the Argentinian butter on the armed forces, or even to ship it to the Russians, CCC turned around and sold it to New York wholesalers, to be distributed on the civilian market.

Our armed forces have quality protection. Even the lend-lease recipients of U. S. charity have quality protection. But the unorganized American consumer must take, and like, unsalted 89 score butter that has a "barnyard flavor." What better argument for quality protection thru consumer ownership of business?—The Co-Operative Builder.

ART YOUNG

Art Young would be amused if he could read the comments of the "capitalist press" on his personality, his art, and his politics. He was a lovable soul and a good artist, so the lines goes, in spite of his "heterodox" opinions—heterodox being a euphemism for Socialist. We should not go so far as to say that Art was a lovable man and a fine artist because he was a Socialist, but we do protest that his personality, his politics, and his art were all of a piece. All flowed from the central spring of integrity, intelligence, and love which never failed and which kept sweet by his gusto for life and a sense of humor as deep as it was broad. And the clean simple line characterized them all. —The Nation.

It Is Tough